

CUMHURİYET DÖNEMİ ŞİİR

ÖZ (SAF) ŞİİR ANLAYIŞINI SÜRDÜREN ŞİİR

- “Sanat için sanat” anlayışı doğrultusunda okura estetik zevk veren, bireysel şiir yazma akımına **öz (saf) şiir anlayışı** denir.
- Saf şiir anlayışı 20. yüzyılın başında Fransız simbolist şairler Paul Valery, Paul Verlaine ve Stephane Mallarme tarafından ortaya konmuştur.
- Bu şiir anlayışının ilk örnekleri olarak divan şiiri gösterilebilir.
- Tanzimat’ın ikinci kuşak sanatçılarından Abdülhak Hamit, Recai-zade Mahmut Ekrem gibi bazı isimlerde saf şiir anlayışını benimsemiştir.
- Servetifünun Dönemi’nde Cenap Şahabettin saf şiirin başarılı örneklerini verir.
- Türk edebiyatında saf şiir anlayışı, Fecriati içinde yer alan Ahmet Haşim’in, “*Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar*” adlı makalesiyle poetikasını ortaya koymuştur.
- Yahya Kemal’le birlikte Millî Edebiyat Dönemi’nde de bu anlayış ile şiirler yazılmaya devam etmiştir.
- Cumhuriyet Dönemi’nde de saf şiir anlayışı ana akımlardan biri olarak varlığını sürdürür.
- Saf şiir anlayışı, Cumhuriyet’in ilk yıllarında (1920-1940) bağımsız sanatçılar ve Yedi Meşaleciler olmak üzere iki kolda gelişir.

1920-1940 Arasında Öz Şiir Anlayışını Sürdürenler

Yedi Meşaleciler	Bağımsız Şairler
Ziya Osman Saba, Yaşar Nabi Nayır, Sabri Esat Siyavuşgil, Muammer Lütfi Bahşi, Vasfi Mahir Kocatürk, Cevdet Kudret Solok, Kenan Hulusi Koray	Ahmet Haşim, Yahya Kemal, Necip Fazıl, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip Dıranas, Cahit Sıtkı Tarancı, Behçet Necati-gil, Asaf Halet Çelebi

Öz (Saf) Şiir Anlayışını Sürdüren Şiirin Genel Özellikleri

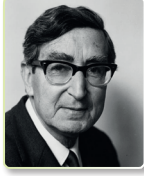
- Şiir dili önemsenir, dilde saflaşma, sadeleşme görülür.
- Şiir bir biçim (form) sorunu olarak algılanır.
- Şiir, soylu ve değerli bir sanat olarak kabul edilir.
- Amaç; iyi, güzel, estetik haz veren şiirler yazabilmektir.
- Ses ögesi yani musiki öne çıkarılır, “iç ahenk” önemsenir.
- Kapalı, yoruma açık bir anlatım benimsenir, imgeden yararlanılır.
- İnsan, içsel ve bireyci bir yaklaşımla anlatılır.
- Didaktik tutumdan uzak durulur, şiire emek vermek önemsenir.
- Şiirde hece ölçüsü de serbest nazım da kullanılır.

YEDİ MEŞALECİLER

- Cumhuriyet Dönemi’nde öz şiiri benimseyen ve edebî anlayışlarını bir bildiri ile yayımlayan ilk edebî topluluktur.
- Görüşlerini 1928’de *Yedi Meşale* adlı kitabın ön sözünde açıklamışlardır.
- Sanat anlayışlarını “Canlılık, samimiyet ve daima yenilik!” sloganıyla özetlemişlerdir.
- Beş Hececilerin sanat anlayışını gerçekçi ve samimi bulmamış, şiirde yenilik arayışı içinde olmuşlardır.
- “Sanat, sanat içindir.” anlayışıyla saf şiire bağlı kalmışlardır.
- Şiirde konu zenginliğini sağlamak için hayalden yararlanmışlardır.
- Çarpıcı imge ve benzetmelerle zenginleştirdikleri şiirleri, ustalıklı yapılmış birer tablo değeri taşımaktadır.
- Şiire yeni bir duyarlık getirmeyi amaçlamışlardır.
- Sembolizm ve izlenimcilikten etkilenmiş, imge ve mecazların katkısıyla izlenimlerini yansıtmışlardır.
- Hece ölçüsünü kullanmışlardır.
- Yapıtta özgünlüğü yakalamak için taklitten kaçınmışlardır.
- Türk edebiyatına kısa süreli bir ses getirip hedeflerini gerçekleştiremeden dağıldılar.

YAŞAR NABİ NAYIR (1908-1981)

- Yedi Meşale topluluğunun kurucuları arasında yer almıştır.
- Türkçenin yaygınlaşması için büyük çaba sarf etmiştir.
- Hem sosyal hem bireysel konulara yer verdiği şiirlerini *Kahramanlar* ve *Onar Mısra* adlı kitaplarda toplamıştır.
- Asıl ününü yayıncılıkla sağlamış, 1933 yılında çıkarmaya başladığı *Varlık* dergisini ömür boyu yönetmiştir.
- Varlık Yayınları adıyla bir edebiyat kütüphanesi kurmuş ve edebiyata birçok yeni sanatçı kazandırmıştır.
- Öykü, roman, oyun, deneme, eleştiri, gezi yazısı gibi türlerde eserler vermiş; Fransızcadan çeviriler yapmıştır.

Eserleri

Şiir: Onar Mısra, Kahramanlar

Hikâye: Sevi Çıkmazı, Bu da Bir Hikâyedir

Roman: Adem ve Havva, Bir Kadın Söylüyor, Kahraman İzciler

Biyografi: Ömer Seyfettin, Ahmet Haşim, Tefik Fikret, Homeros

Tiyatro: Köyün Namusu, Mete, Beş Devir, Radyofonik Öyküler

Makale, inceleme: Edebiyat Dünyamız, Edebiyatımızın Bugünkü Meseleleri, Dost Mektupları, Yıllar Boyunca, Tek Yol, Atatürk Yolu

SABRİ ESAT SİYAVUŞGİL (1907-1968)

- Hece ölçüsüyle, dışavurumcu ve izlenimci etkilerle şiirler yazmıştır.
- Şiirlerinde betimlemeye dayalı canlı bir anlatım oluşturmuş, özellikle ev içi ve eşya tasvirleriyle tanınmıştır.
- Zaman içinde şiirden uzaklaşmış ama çevirileri ve denemeleriyle edebiyatla olan bağlantısını sürdürmüştür.

Eserleri

Şiir: Odalar ve Sofalar

Çeviri, inceleme: İki Başlı Kartal (Çeviri tiyatro), İstanbul'da Karagöz ve Karagöz'de İstanbul, Psikoloji ve Terbiye Bahisleri

ZİYA OSMAN SABA (1910-1957)

- Yedi Meşalecilerin en genç ve topluluğun şiir anlayışına en sadık ismidir.
- Hem heceyi hem de serbest vezni denemiştir.
- Sembolist sanatçıların etkisinde kalmıştır.
- Ölüm, ev, Allah'a kulluk, geçmişe özlem gibi temaları işlemiştir.
- Ev içi şiirleriyle Behçet Necatigil'i etkilemiştir.
- Romantik, gözlemci ve dışavurumcu bir tarzı benimsemiştir.
- Yalnızlık duygusunu ve hatıraları da başarıyla dile getirmiştir.
- Şair olarak ün yapmasına karşın küçük hikâye türünde de eserler vermiştir.
- Hikâyelerinde genellikle bir anı atmosferi oluşturmuş; çocukluk anılarını ve geçmişe duyduğu özlemi dile getirmiştir.
- Tasvirlerden yararlanmış, söz sanatlarına pek yer vermemiştir.

Eserleri

Şiir: Sebil ve Güvercinler, Geçen Zaman, Nefes Almak

Hikâye: Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi, Değişen İstanbul

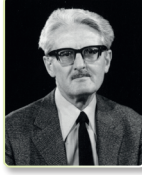
Sebil ve Güvercinler kitabındaki şiirler Yedi Meşalecilerin şiir anlayışını yansıtmaktadır. Yani bu şiirlerde sanat kaygısı ön plandadır. Tabiata ve çevreye karşı olan samimiyet ve duyarlılık bu kitaptaki şiirlerin en önemli özellikleridir. Bireysel duyarlılığın ürünü olan bu şiirler saf şiirin örnekleri arasında yer alır.

Sebil ve Güvercinler

Çözülen bir demetten indiler birer birer
Bırak, yorgun başları bu taşlarda uyusun
Tutuşmuş ruhlarına bir damla gözyaşı sun
Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler

CEVDET KUDRET SOLOK (1907-1992)

- Yazın yaşamına 1927'de *Servet-i Fünun* dergisinde yayımlanan şiiri ile başlamıştır.
- Saz şairleri geleneğinden yararlanarak yazdığı şiirlerinde daha çok, özlem, yalnızlık, ölüm, karamsarlık temalarını işlemiştir.
- Şiirden sonra düzyazıya ağırlık vermiştir.
- Roman, öykü ve tiyatro türlerinde de eser veren sanatçı, okul kitapları ve edebiyat tarihi ile ilgili ciddi eserler yazmıştır.
- Romanlarını yazarken kendi yaşamından beslenmiş, *Ortaoyunu* kitabıyla 1974'te Türk Dil Kurumu Bilim Ödülü'nü; *Türk Edebiyatı'nda Hikâye ve Roman* kitabıyla 1991'de Sedat Simavi Büyük Edebiyat Ödülü'nü almıştır.

Eserleri

Şiir: Birinci Perde

Hikâye: Sokak

Roman: Havada Bulut Yok, Sınıf Arkadaşları, Karıncayı Tanırsınız

Tiyatro: Rüya İçinde Rüya, Kurtlar, Tersine Akan Nehir, Danyal ve Sara

Araştırma, inceleme: Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman, Türk Hikâye ve Roman Antolojisi, Dilleri Var Bizim Dile Benzemez, Ortaoyunu, Bir Bakıma, Örnekleriyle Edebiyat Bilgileri...

Birinci Perde adlı eserinde yer alan şiirlerinde bireysel duyguları, münzevi ve kötümser ama orijinal açılardan -arada hikâye ve balad imkânlarından da faydalanarak- başarıyla yansıtmıştır.

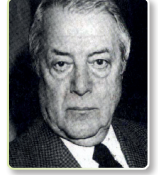
MUAMMER LÜTFİ BAHŞI (1903-1947)

- İlk şiirlerinde aruz ölçüsünü kullandıktan sonra heceye yönelmiş, daha sonra serbest tarzda şiirler yazmıştır.
- Şiirlerinde genellikle millî konuları işlemiştir.
- Şiirlerini ve diğer yazılarını bir kitap hâlinde yayımlamamış; şiirlerinin bir kısmı "Yedi Meşale" adlı ortak kitapta yer almıştır.

KENAN HULUSİ KORAY (1906-1943)

- Yedi Meşale'nin altı şairi arasına, öyküleriyle katılan tek yazardır.
- *Bir Tutam Saç, Beyaz Güller, Güzel ve Esrarengiz* gibi ilk öyküleri *Servet-i Fünun* dergisinde yayımlamıştır.
- Cumhuriyet Dönemi'nde kısa öykü ve korku türünde eser veren ilk öykücülerdendir.

Eserleri

Hikâye: Bir Yudum Su, Bir Otelde Yedi Kişi, Bahar Hikâyeleri, Beşer Dakikalık Hikâyeler, Son Öpüş, Yaz ve Aşk Hikâyeleri

Roman: Osmanoflar, Büyük Öykü

VASFİ MAHİR KOCATÜRK (1907-1961)

- Halk şiirinin biçimsel özelliklerinden yararlanmıştır.
- Vatan, millet, kahramanlık, doğa temalarını işlemiştir.
- Edebiyat **tarihi** ve **antoloji** alanlarında çalışmalar yapmıştır.

Eserleri

Şiir: Dağların Derdi, Tunç Sesleri, Geçmiş Geceler, Bizim Türküler, Ergenekon, Hayat Şarkıları

Manzum Tiyatro: Yaman, Sanatkâr, On İnkılap

Araştırma, inceleme, antoloji: Divan Şiiri Antolojisi, Osmanlı Padişahları, Türk Edebiyatı Şaheserleri, En Güzel Türk Manileri, La Fontaine Hikâyeleri, Tekke Şiiri Antolojisi, Metinlerle Edebiyat, Şiir Defteri, Hikâye Defteri, Namık Kemal'in Şiirleri, Ziya Paşa'nın Şiirleri, Saz Şiiri Antolojisi, Meşhur Beyitler, Türk Edebiyat Tarihi...

BAĞIMSIZ ŞAİRLER

NECİP FAZIL KISAKÜREK (1905-1983)

- 1928'de basılan *Kaldırımlar* adlı şiir kitabı büyük ilgi görmüş, "*Kaldırımlar Şairi*" olarak anılmıştır.
- Sanata şiirle başlamış, "saf şiir" anlayışına uygun şiirler yazmıştır.
- Fransız sembolistlerinden ve halk şiirinden, özellikle de tekke şiirinden etkilenmiştir.
- Yalnızlık, sevgi, ayrılık, özlem gibi bireysel temalı şiirlerden sonra *dinî-tasavvufi konulara* eğilmiş, *mistik-metafizik şiirler* yazmıştır.
- *Çile* kitabının sonunda şiir anlayışını açıkladığı poetikası vardır.
- Sanatı, "Tanrı'yı arayıp bulma eylemi" olarak tanımlamıştır.
- *Büyük Doğu*, dergisini çıkaran sanatçının *Sakarya, Zindandan Mehmet'e Mektup* en çok bilinen şiirlerindendir.
- Şiirlerinde, zaman duygusu önemli bir yer tutar.

Eserleri

Şiir: Örümcek Ağı, Kaldırımlar, Ben ve Ötesi, Sonsuzluk Kervanı, Çile

Roman: Aynadaki Yalan, Kafa Kağıdı

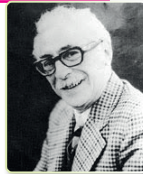
Hikâye: Birkaç Hikâye Birkaç Tahlil, Ruh Burkuntularından Hikâyeler

Tiyatro: Künye, Sabırtası, Tohum, Ahşap Konak, Nam-ı Diğer Parmaksız Salih, Bir Adam Yaratmak, Reis Bey, Para, Mukaddes Emanet, Yunus Emre, Kanlı Sarık, İbrahim Ethem, Abdülhamit Han, Siyah Pelerinli Adam, Püf Noktası

Otobiyografi-Anı: Yılanlı Kuyudan, Babîâli, Cinnet Mustatili, O ve Ben

AHMET MUHİP DIRANAS (1909-1980)

- Biçimsel mükemmelliğe önem vermiş, hece ölçüsü ile şiirler yazmıştır.
- Şiirin estetik boyutunu öne çıkarmış, ahenk üzerine eğilmiştir.
- Geleneksel şiirin ve divan şiirinin ses öğelerinden ustaca yararlanmıştır.
- Şiiri, "kelimelerle dördüncü bir boyut yaratma çabası" diye açıklamıştır.
- *Kar, Olvido, Ağrı, Serenad, Fahriye Ablâ* şiirleriyle tanınmıştır.
- Fransız sembolistlerinden, özellikle Baudelaire'den etkilenmiştir.
- Sade, akıcı bir dil ve yetkin bir biçim ustalığına sahip olan Diranas, şiirlerinde musiki ve imajı ustaca kaynaştırmıştır.
- İlk şiirlerinde aşk, gurbet, yalnızlık ve ölüm gibi temaları; sonraki şiirlerinde gerçekleri, metafizik sorunları ve Anadolu'yu işlemiştir.

Eserleri

Şiir: Şiirler, Kırık Saz

Tiyatro: Gölgeler, Çıkmaz, O Böyle İstemezdi

AHMET HAMDİ TANPINAR (1909-1980)

- Edebiyatta güzellik ve mükemmelliği ön planda tutmuştur.
- Şiirlerinde imaj ve müzik kaygısı ön plandadır.
- Şiirin estetik boyutunu öne çıkarmış, ahenk üzerine eğilmiştir.
- Şiirde anlamın kapalı olmasından yana tavır koyan sanatçılardandır.
- Şiirde "gayenin, bir fikrin veya ideolojinin borazanı olmaması gerektiğini" savunmuştur.
- Ahmet Hamdi Tanpınar'ın şiir estetiğini ören en önemli unsurlar arasında "*zaman, rüya, hayal ve müzik*" vardır.
- *Bursa'da Zaman* oldukça tanınmış şiirlerindendir.
- Şiirlerinde vezne büyük önem vermiş ve onun ses ve müzikalitesinden büyük ölçüde yararlanmıştır.
- Serbest vezinli şiirler de yazmakla birlikte daha çok, hece ölçüsüyle şiirler kaleme almıştır.
- Ahmet Haşım, Yahya Kemal ve Fransız sembolistlerin etkisinde kalmıştır.
- Yahya Kemal gibi şiirlerinde çok titiz davranmış, bu nedenle de az sayıda şiir yazmıştır.
- Şiirlerini *Şiirler* adı altında kitaplaştırmıştır.

CAHİT SITKI TARANCI (1910-1956)

- Kendisi şiirlerinde değişik nazım biçimleri ve hece ölçüsü kullanmış, bir ölçüye bağlanıp kalmamıştır.
- Şiiri "kelimelerle güzel şekiller kurma sanatı" olarak değerlendirmiştir.
- "Sanat sanat içindir." anlayışını benimsemiştir.
- Romantizm ve sembolizm akımlarından etkilenmiştir.
- Şiirlerine seçtiği temalarda toplumsal bir kaygı taşımayan, kendi duygulanışlarını dile getiren şair, en çok **ölüm temasını** ve yaşama sevincini işlemiştir.
- Açık, yalın ve içten bir üslubu vardır.
- Baudelaire, Rimbaud ve Mallarmé'in etkisinde kalmıştır.
- Biçime ve ahenge önem vermiş, güzeli bulmayı amaçlamıştır.
- "Öz şiir" anlayışını benimsemiştir.
- Şiirlerinde hiçbir ideolojiye bağlı kalmamıştır.
- Garipçilerin etkisiyle serbest şiirler de yazmıştır.
- **Otuz Beş Yaş, Desem ki, Gün Eksilmesin Pencereden, Memleket İsterim** şiirleriyle tanınmıştır.

Eserleri

Şiir: Ömrümde Sükût, **Otuz Beş Yaş, Düşten Güzel, Sonrası**

Hikâye: Gün Eksilmesin Pencereden

Mektup: Ziya'ya Mektuplar, Eşime ve Nihal'e Mektuplar

NOT

Fazıl Hüsnü Dağlarca (1914-2008): Şiirleri "sezgi" ve "us" olmak üzere iki dönemde incelenir. Şiirlerinde insanın iç ve dış dünyasını değişik yönleriyle işlemiştir. Sevgi, merak ve acıma duygularına yoğunlaşmış, Türk insanının bireysel ve toplumsal duyularını dile getirmiştir. Hece, aruz ve serbest nazmı kullanmış, çocuk şiirleri ve destansı şiirler yazmış, Türkçeyi bayraklaştırmıştır. **Hava-ya Çizilen Dünya, Çocuk ve Allah, Sivaslı Karınca, Anıtkabir, Daha, Toprak Ana, Taş Devri, Cezayir Türküsü, Dışarıdan Gazel** gibi çok sayıda eseri vardır.

Behçet Necatigil (1916-1979): Şiirlerinde çevresini, sokağını, evini, dış dünyayı halk kültüründen gelen unsurlarla Batı şiirini birleştirerek anlatmıştır. Divan şiirinden etkilense de şiirlerini sade bir dille yazmaya gayret göstermiş, ölçü ve uyağa pek fazla bağlanmamıştır. Şiirlerini **Kapalı Çarşı, Eski Toprak, Çevre, Evler, Dar Çağ, Yaz Dönemi, Divançe, Sevgilerde, Arada** gibi kitaplarda toplamıştır.

PRATİK

Sanatçıya Giden Yol

- **Ziya Osman Saba:** *Sebil* ve *Güvercinler* şairi
- **Yaşar Nabi Nayır:** Varlık dergisinin kurucusu
- **Sabri Esat Siyavuşgil:** *Odalar* ve *Sofalar* şairi
- **Necip Fazıl Kısakürek:** "Çile şairi", mistik şair, *Kaldırımlar* şairi, madde ve ruh çatışması
- **Ahmet Muhip Dıranas:** *Kar, Olvido, Fahriye Abla*, duraksız şiir
- **Ahmet Hamdi Tanpınar:** Zaman, rüya, hayal, müzik, bilinçaltı, *Huzur* romanı, *Bursa'da Zaman* şiiri
- **Cahit Sıtkı Tarancı:** Yalnızlık, ölüm, yaşama sevinci, *Otuzbeş Yaş* şairi
- **Kenan Hulusi Koray:** Cumhuriyet Dönemi'nde korku türünde ilk eser veren sanatçı